

NOVINKY Z ČECH.

Převodní informace od zpravodaje "Pok. Záp."

V Praze, 14. dubna, 1898.

Změna na rakouském trůnu. Rakousko chce být námořní mocí. Rakouská vnitřní politika. Thunova roboty. Dělnost parlamentu. Strach z války americko-španělské. Situace rakousko-česká. Manifestace národního dělnictva v Praze. Jubileum národní strany svobodomyšlné. Slavnost Palackého. 1. květen. Katastrofa v české obci. Finale z procesu Mrvova. Droboty.

Změna na trůnu rakouském zdá se přibližovati. Císař František Josef I., vlastnoručním listem právě povolává svého synovce, Františka Ferdinanda d'Este, aby ujal se činnosti ve správě vojenské, patrně z důvodů, aby obezpečil se v ní, převzal její vrchní vedení a tím i trůn. Soudí se, že císař 2. prosince 1898 po padesátiletém vládnutí vzdá se trůnu, sýť stálých národnostních sporů a bouří, které dle předzvěstí prostoto a možno právě v jubileu padesátiletém bouří z roku 1848 nanovo se rozvášň. V 68 letech věku nebývá už ruka pevná. Císař Ferdinand v těchže samých okolnostech vzdal se trůnu ve prospěch nynějšího rakouského mocnářství v 55 letech.....

Rakousko chce být mermocí námořní velmocí. Vrchní velitel rakouského loďstva svobodný pán Spaun požádal svého o 55 milionů na rozmnožení loďstva na moři i na Dunaji. Sic ministři financí v Uhrách i v Cislajtani tomu se opřeli, až z toho povstala roztržka, ale na konec přece jen musili povolit nové miliony na zbrojení námořské.... Což nemá Rakousko dosti na svých kolonizačních "úspěších" v Bosně, chce si zjednat i kolonie zámořské.... Proč jinak by potřebovalo nových lodí pro svůj Terstský rybník? Zdá se, že v Rakousku vzdor vši bídě v lidu a v národech, vzdor hladu v celých okresích, přece jen zlata dost. Aspoň se stále — vyhazuje plným rukama.

Rakouská vnitřní politika. — Naše zprávy se v této stati úplně potvrzují. Vláda hledí dostat domů rakousko-uherské vyrovnání a rozpočet. Tot' jediná její starost. Až je dostane, pustí slavný parlament domů a po případě mu dá už na celý rok — vagace! Neselže ale plán? Dnes všechny tu i cizozemské listy píší svorně totéž. My to oznámili před týdnem. Také Národní Listy volají dnes do zbraně a — náhoda či opozdění — volají a hlásají totéž, co my hlásali před nimi: "Nezavazujeme se vládě k ničemu, budme na stráž i k boji připraveni a než zdvihne ruku pro vládu, dejme si zaplatit!".....

Ku podivu, i Němci chystají se znovu k obstrukci. Schoenerer a Wolf už zase vítězí a tak bude po velikonocích v parlamentu zase bouřlivo.

Thunova roboty dle toho je věru málo k závidění. Ale sám vinen. Thun, ač má monokl, je slepý. Jako tetřev hlušec honí se pouze za levicí, jí slibuje, konejší, vyhovuje, obdarovává. Už zase jí zaručuje a rozumí se na české konto jazykový zákon se státní němčinou!!! Němci se frivojně sic zdráhají, ale zatím koukají, aby už už měli zákon v kapse. K pravici chová se Thun až urážlivě. Žádá jen, ale nedává. Chce od ní umírněnost, obětavost, stále ústupky a sebezapření, tak že minorita vlastně je majoritou a naopak. Ba Thun netají se ani úmyslem majoritu rozbit. Hodlá totiž zříditi z německých klerikálů a z německých velkostatků střední stranu a pomocí té chce v parlamentu vládnout. A majorita dosud mlčí. Bohužel není v ní té síly, které je potřebí. Náš starý stesk na Poláků nepevnost, který jsme v Pokroku Západu projevíli

už dávno v dobách, kdy české a polské listy unisono jásali nad pevností sdružení česko-polského, ten stesk teprve teď a to ještě ostýchavě mezi řádky proráží už i celým našim tiskem. Ale k čemu ostých? Řekněme upřímně: nebyť nerozhodnosti polské, která si jako vždy, nechce s vládou rozlít ocet a která dosud dosti Němcům je nakloněna — nebyť liknavosti té, tož za tři neděle pakuje také Thun a půjde za Badenem a Gautschem. Měl by po robotě. Takto přifštipkuje dál, ač se mu valně nedaří. A prorokujeme: nezdaří! Němci prozradili jeho sliby. Mají heslo: "Zvítězit v jubilejním roce!" Nepůjde-li prý to to teď, nepůjde prý to nikdy. A my věříme. Ano, počítají na náladu, počítají na Thuna, počítají i na císaře a jeho osobní zakročení u Poláků, které ještě nikdy neselhalo. A počet je dosti dobrý. Ale má jednu chybu. Hlavní cifra tam není. Nepočítají na český národ. A my, kteří v něm tu žijeme, s ním dýcháme a cítíme, dnes děláme přes počet čáru. Nepůjde to. Po velkonocích, nebude-li jinak, změní se úlohy a nastoupí česká obstrukce.... Tož na shledanou pane Thune, v nové robotě.

Dělnost parlamentu nejlépe vysvětlá z jeho poslední činnosti. Bylo v něm před velkonocemi podáno letos v 7 schůzích 40 vládních předloh, 246 návrhů a 113 dotazů, což činí 400 počínů. Z toho všeho pouze 15 návrhů bylo vyřízeno, tudíž na vyřízení zbytku bylo by potřebí nejméně 6 let sněmování! Z toho lze si učiniti závěrek, jaký osud stihne ostatní návrhy. Připočteme-li pak k tomuto prospektu předeslanou náladu pro další parlamentní činnost, nabudeme jistoty, že činnost rakouského parlamentu pro nerozřešení české otázky bude se rovnati — nule.

Panický strach Evropy před konfliktem americko-španělským je komický. Osvícená Evropa, ač uvnitř bouřemi vlastními haraší, hledí všestranně spor uklidnit. Proč? Inu zde v Praze je všeobecný soud, že proto, že až jednou Unie dokázala by svou sílu na Europě, pozbyl by starý svět svého kouzla a lesku a to pozbytí, že mělo by (a toť hlavní) finanční i obchodní důsledky.

Situace rakousko-česká. S neděle již seje se zase parlament vídeňský. Čtenáři zvědavě sáhati budou po novinách v Praze i všude jinde, ale — mrzutě je zahodí. Předpověděli jsme dobře, že parlament nebude dělným a předpověděli jsme i více, že vládě jde pouze o vyrovnání, rozpočet a o vojenské požadavky. Jakmile dostalo by se jich Thunovi, má na rok pokoj, oslaví jubileum svého císaře a — vyhrál. Však psali jsme zároveň, že dle toho nutno se Čechům zaříditi. Než, pro cokoliv zvednou ruku, musí si dát zaplatiti ve své minci. A at' už pak Thun zaplatí či nikoli, že tato česká rozhodnost plány jeho, Čechům nepřiznivě, zhroutí. A naše tušení se potvrzuje. Po čtrnácti dnech veškeré české listy mírněji či ostřeji dle svého směru píší totéž. A dnes "Národní Listy" ohlašují situaci česko-rakouskou takto: "Parlament se seje, ale pracovat nebude. Pouze projedná obžaloby, jež padnou a pak — začnou delegace. Předlohy vyrovnávací podány budou kolem 20. dubna. Sejdou se tedy delegace, ale že by předlohy vyřídily, není naděje. Dojde nejspíše na nové roční provisorium všeho a po schválení toho bude konec parlamentování pro rok 1898.

Zbytečně času věnuje se jubileování.

Ovšem tím se ale rozpaky nekončí. V r. 1899. přijdou požadavky tytéž znovu a důrazněji.

Pak musí Thun nezbytně rozluštit, co oddálil nyní. Cítě vítr, dnes rakouský ministrpresident stáhl vlajky i plachty. Ale co za půl, za tři čtvrtě roku učiní? Bude v tom hůf než dnes. Bez Čechů a jejich pomoci nelze mu hnouti — tož držme se a prodáme pomoc za cenu důstojnosti našeho národu odpovídající." — Ejhle, tak sumárně píš čtrnáct dní po naší zprávě "Národní Listy", přední a nejlépe informovaný list český. Nuže, kdo referoval předem správně? A bude se díti ještě vašemu zpravodaji výtku, že sedí někde za mořem a píše z "N. Listů?"

K celku o situaci rakousko-české pak dodáváme z vlastního bezprostředního názoru: Rok 1899., tož konec onoho pověstného století devatenáctého bude roz-

ten hlas je směr. Tím se musí dáti a — dají.....

Manifestace českého národního dělnictva v Praze konala se o velkonocních svátcích na Králov. Vinohradech. Delegáti českých dělnických spolků z Čech, Moravy i ze Slezska počtem 600 projednali tu svou organizaci a prohlásili se národně pro společný postup s národem, v ohledu odborném pak postavili se sic samostatně, ale vyloučili třídní boj, kterým internacionála sociální chtěla zámožné vrstvy vyhladiti a — sama jejich posici zaujati. Tímto usnesením manifestovalo se národní dělnictvo co uvědomělá, politicky vyspělá organizace a tím zabezpečila si též svou existenci, která již nyní má převahu nad internacionálou, jež do roka bude as úplně rozprášena.

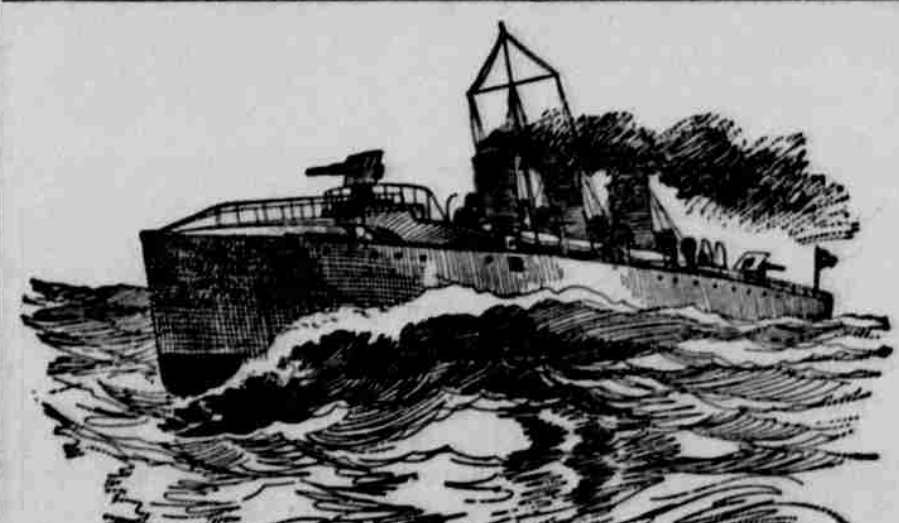

PROTITORPÉDOVÁ LODICE FUROR.

hodný pro útvar rakouský a pro utváření se poměru Čech k říši. Zbytek roku 1898 uplyne už asi v tichu (ač překvapení nelze vyloučovati), uplyne v oslavách panovníckého jubilea, ale rok 1899. musí definitivně rozluštit poměr obou polovin říše totiž Cis. a Trajslantanie — a rozluštění tomu musí předcházeti rozřešení české otázky. Však i otázka nástupnictví, na stolec císařský, která dojde definitivního rozluštění 2. prosince, 1898, dostoupí nového stadia, neboť pokročí od projektu ke skutku. A skutek bude míti dalekosáhlé následky. Nechtěl-li, neb nemohl-li nynější císař se dáti korunovati králem českým, bude to moci nástupce, dokáží-li zatím Čechové, že bez toho požadavku kára ústavní se v Rakousku ne-

Jubileum národní strany svobodomyšlné konati se bude 23. t. m. Před 25 léty shromáždil tento klub své stoupence pod prapor státního práva a jeho obnovení. Klub přečkal žalářování, persekuci osobní i svých listů, klub zvítězil v národě a s národem porazil v punktační éře vládu, po ní druhou a dnes — stojí před rozhodnou metou. Dobude-li této, tož bude nejlíp jublovat. Pozlátka slavnosti nám neimponuje, ale pracujeme kde kdo a skutkem oslavujeme. Začnemež ihned a všude!

Slavnost Palackého konati se bude ve dnech 18—20 června. Stý rok narození Palackého oslaven bude velikou slavností celého českého národa, ve všech vlastech českých způsobem demonstrativním. Slavnost nebyla by úplná,

PROTITORPÉDOVÁ LODICE TERROR.

hne..... Taková je perspektiva české věci v Rakousku. Dle té pak nutno zaříditi konání. A tu vracíme se k našemu dávnému heslu: Čechové, kdekoli žijeme, at' různí povolání, budme jedni ve vlasteneckém cítění a dychtění. Bojujme o každou píď své země, o každé slůvko české — ukazujme svou zdatnost ve vlasti své zde staré i v nových vlastech — milujme se, v lásce rostme a — zvítězíme!

Politický ruch v Čechách s důležitostí doby roste a mohutně. Prohlubuje se a ze slov přechází k činům. Psali jsme již, jak i v nejzapadlejších vískách lid je politicky probudilý. Odevšad zní dnes jeden hlas: "Nepovolovat více — raděj do opozice!" Tento hlas slyšeli také poslanci Engel, Heller, Holanský, Jann, Kurz, Šrámek, Březnovský a Doležal na svých voličských schůzích v Benešově, v Karlíně, v Klatovech, v Libni, v Lomnici, v Praze a všude, kam o velkonocích zavítali. A

kdyby při ní nebylo věrných synů českých zaoceánských. S nimi nabude oslava lesku netušeného a tím v boji svém dnes zazářiti musíme, aby pověst o nás pronikla.

1. květen, dělnické slavnosti v Praze a v okolí budou letos dvojí: národní a internacionální. Národní dělnictvo koná svůj svátek na Žofíně a na Sřeleckém ostrově. Internacionála musí se uchýliti na předměstí. Možno — je to že v neděli, dojde i ku drobnějším srážkám. Aspoň policie i vojsko to čekají. Uvidíme.

Katastrofa pod Hazmburkem. — Vrch Hazmburk se zříceninou hradu svým tlakem způsobil posunutí spodních vrstev. Pod vrchem povolil jíl, vodou jarař smeten, a v obci Klapy nastalo vlnění půdy, jež způsobilo zhroucení a zboření se 33 domů, mezi nimi i školy — 20 domů mimo to je ohroženo, s nimi fara, kostel.... Přes 100,000 zlatých je škody! — A stát? Dal 5000 zlatých podpory! Císař daroval 2000, majitel

panství hr. Herberstein, milionář, 300 zlatých a biskup v blízkých Litoměřicích dal — povolení ke sloužení mše v poli, když je kostel ohrožen. A také místodržitel se vyznamenal..... Dal nějakou stovku a povolení — k veřejné sbírce..... Nuže národe, pomoz sám!!!

Finale z procesu Mrvova. — Jos. Kříž, rukavičkář, k němuž se utekli vrahové Mrvy, byl uvřzen do vězení rovněž a upěl v něm po včerejší den. Včera zemřel, usilovav dříve o milost.... Zatím mu žena i s dětmi utekla s pověstným anarchistou Haberem za moře. Smrt Kříže z opuštění i z utrpení vysvobodila. —

Droboty: — Velikonoce v Čechách letos jsou neutěšené. Jednak politická neurčitá a zkalená situace působí rozčevnění, jenuž bude dán o svátcích na voličských schůzích ostrý výraz celou řadou rozhodných resolucí, jež budou ve Vídni špatně znít a pokazí pomlázkovou náladu. Mimo to finanční a hmotný úpadek jeze tu na všech stranách. Bída v lidu je veliká, hladu plno a práce ač jaro jinak v plném proudu, skoro žádná. Špatná to oslava vzkříšení, když všecko všudy v úpadku.

Ministr Kaizl uchází se znovu v Karlíně a na Smíchově o mandát poslanecký. Bez boje ho asi nedostane. Známé, že Kaizl s Thunem fedrují spojení předměstí s Prahou a budou-li volby konány ve znamení spojení toho, najde Kaizl hojně odpůrců ač soudíme, že vítězství jeho je jisté.

Poslanec Jindřich (za okres Rakovnický) z Citolib, jeden z nejpilnějších rolnických poslanců, jemuž neušlo nižádné hnutí národní, zemřel. Čest jeho památce!

Husův pomník konečně dle usnesení komise i dle návrhu umělecké jednoty má státi na Staroměstském náměstí. Má tam státi zároveň se sochou Panny Marie (na sloupku), kteráž nepochopitelným způsobem se tam před léty dostala a jaksí na oslavu mučnické smrti pánů českých, kteří tu dokrváceli na popravním lešení. Z toho rozhodnutí klerikálové způsobili poprask. Sehnali prý (!) české ženy a dívky a byla z návozu pátera Hovádka vyslána deputace k purkmistru Podlipnému, aby nedovolil toto "zneuctění" (!!!) bohorodičky. Divíme se, že dr. Podlipný čistě oné deputaci neukázal dveře... Klerikálové hrozí, že odhlasuje-li se Husův pomník na Staroměstském náměstí, že i na nejvyšších místech se tomu oprou! — Inu zdraví byli panpáteři, opřejte se kde chcete, Praha si ale v Praze proučet nedá a mohl-li být v Pešti postaven proti císařskému hradu pomník na oslavu padlých revolucionářů a byl-li též ozdoben i věncem císařem darovaným, tož v Praze proti radnici pomník Husův státi bude!

Sv.-Vítský dóm spěje k svému dokončení. Leč ač práci provádí český architekt Mockr, přece též zadává řemeslnické práce i jiné většinou — cizincům.... Je to národní hrdost!

Před padesáti lety 10. dubna bylo na staroměstském náměstí na zvláštním lešení, kde stálo ono osudné popraviště, na němž dokráčela svoboda českého národa čteno poselství Ferdinandovo, jímž odčiněno bezpráví, učiněné našemu národu v následcích za Bílou Horu.... Před padesáti lety plesal český národ v naději, že u konce je jeho utrpení. A dnes? Po padesáti letech bojujeme o to, co nám Ferdinand II. zaručil. Bojuje o majestátem jeho zaručené výsady: o národní rovnoprávnost, o samostatnost českého sněmu a o zřízení autonomních úřadů.... Majestát zůstal, ale zákonem se nestal. Jsme na